

Naraščanje draginje in nizki prejemki upravljalca državne uslužbenice vedno bolj in bolj. Plače ne dosegajo eksistenčnega minimuma, saj zaslužijo nižji uradnik komaj za najnujnejše — za golo življenje, — za hrano in stanovanje. Posebno v družinah z več otroki je težko, ker se ne morejo dostojno hraniti, oblačiti in morajo pogosto stanovati v nezdravih prostorih, ker ne zmorejo drage najemnine. Napravimo približno kalkulacijo! Uradnik v nižjih skupinah zasluži do 1500 din mesečno. Od tega plača 450 din za špecerijo, 120 din za mleko, 200 din za meso, 50 din za luč, 100 din za kurivo, 300 din za stanovanje in 300 din za malenkost — 1520 din. Za obleko, perilo, nabavo pohištva, knjige in za poset kulturnih prireditelj ne ostane nič. Nič bolje se ne godi uradniku-samecu.

Te težke razmere imajo zelo kvarne posledice. Uradništvo leze vedno bolj in bolj v dolgove, upanja na izhod pa ni nobenega. Danes ima povprečno vsak učitelj 5000 din dolga. Zadolžitev ima za posledico materialno zasužnjevanje in pomeni istočasno moralno propadanje. In končno ali ne dela z večjim veseljem in z večjo zbranostjo tisti, ki mu je prihranjena skrb za preživljanje svoje družine. Tisti, ki je gmotno neodvisen, je lahko tudi v svoji službi objektivni. To nezdravo stanje ogroža učiteljevo samozavest in ima težke posledice za poedinca in skupnost.

Za učitelja je gmotna sigurnost še toliko večje važnosti. On sicer nima toliko prilike, da bi zašel na nepoštena pota, toda težka skrb za vsakdanje življenje mu greni veselje do nesebičnega dela v šoli in izven nje. Učitelj mora biti steber narodnega in prosvetnega dela na vasi. Kako more z veseljem delati in vzgajati mladino, če ga vsepovsod spremljajo skrbi, kako dostojno preživeti družino, kje vzeti sredstva za obleko, perilo, šolanje otrok itd. Prisiljen je, da išče postranske zasluge in da svoje moči in sposobnosti deli. Pribijam: **le tisti učitelj, ki je rešen gmotnih skrbi, le tisti se more z vso dušo in vsem srcem posvetiti mladini in narodu.** Učiteljev vpliv na vzgojo mladine postaja od dneva v dan večji in zato je prav primerna primerjava, kakršna je učitelj, takšna bo mladina — in narod. Učiteljstvo mora posvetiti vse svoje sile svoji veliki nalogi. Nesebično in požrtvovalno vzgajati mladino v dobre in poštene državljane.

Vse navedeno dovolj jasno priča, kako nujno je potrebno izdatno zvišanje naših plač. Cene življenjskih potrebščin so se zvišale za 30 %, državni dohodki so se zvišali, gospodarsko življenje se oživlja, kmečki pridelki imajo dobro ceno in zato je nujno potrebno, da se tudi naše plače zvišajo.

Ferdo Bobič novi banški šolski nadzornik

dve mesti, zato se je to delo zopet razdelilo v področji bivše ljubljanske in mariborske oblasti.

Pred kratkim smo tudi v »Učiteljskem tovarišu« poročali, da je premeščen v Ljubljano g. Ferdo Bobič, sreski šolski nadzornik za banskega šolskega nadzornika. Na svojem novem mestu bo g. Bobič brez dvoma stal kot strokovnjak in praktik, saj ima za seboj že 35 let učiteljskega udejstvovanja. Bil je zadnja leta vadniški učitelj in sreski šolski nadzornik v Mariboru, a v letih 1928. do 1930. tudi oblastni šolski nadzornik bivše mariborske oblasti. Za svoje delo na šolskem polju je bil tudi odlikovan z redom sv. Save. Pri zadnji rekonstrukciji Glavnega prosvetnega sveta je postal g. Bobič tudi redni član te važne ustanove.

Upamo, da bo delovanje novega banskega šolskega nadzornika tudi na tem mestu usmerjeno le v korist šole in učiteljskega stanu.

Engelbert Gangl 65-letnik

čeka, kateremu je bil urednik in neumorni sotrudnik.

Kaj je bil Gangl kot organizator v svoji stanovski organizaciji, ni mogoče dovolj poudariti. Preogromno je delo in velike žrtve, ki jih je on doprinesel v prid učiteljske skupnosti in moči. Saj je bil Gangl od leta 1892. stalni sotrudnik, a od leta 1894. do 1914. ter potem zopet od oktobra 1918. do 1919. urednik »Učiteljskega tovariša«, v katerem je krepko in odločno zastavil svoje pero v obrambo stanu in njegovih pravic ter vzbujal stanovsko zavest in zanimanje za prosvetno delo. Veliko je moral Gangl pretrpeti zaradi uredništva in duhovnega vodstva učiteljskega, vendar on ni klonil ter je neomajano stal na svojem stališču resnice in pravice. Urednik Gangl je notranje pripravljaval slovensko učiteljsko na oni veliki dan, ki je moral priti. Njegovo delo je rodilo to, kar je želel in hotel, združenje vsega jugoslovanskega učiteljskega. Engelbert Gangl pa je bil tudi učiteljski gospodarski organizator. Z njegovim sodelovanjem so bile osnovane razne učiteljske gospodarske organizacije in ustanove, kakor Učiteljska tiskarna, Učiteljska samopomoč, Učiteljska hranilnica in posojilnica ter končno Učiteljski dom.

V svojih visokih prosvetnih funkcijah, ki jih je vršil Gangl v slovenskem šolstvu, saj je bil takoj po pretratu imenovan za višjega šolskega nadzornika, se je napram svojim tovarišem izkazal vedno kot najboljši tovariš obenem pa neprecenljiv šolski strokovnjak in praktik. Pridružujemo se neštetim častilcem našega tovariša Engelberta Gangla ter mu ob njegovi 65-letnici želimo še vztrajnega in plodovitega dela za naš narod, katerega jubilent tako topla in nesebično ljubi. J.

Cenjenemu učiteljsstvu se priporoča

GORENC LEOPOLD KROJAČ ZA DAME IN GOSPODE

Fina izdelava po najnovjših krojih in po zmernih cenah. Ljubljana, Pavličeva 5 (postajališče pred remizo)

Socialne ustanove bolgarskega učiteljstva

Ob priliki gostovanja Trboveljskega slavčeka v Sofiji so si učitelj(-ce) spremljevalci ogledali tudi nekatere gospodarske in socialne ustanove, ki jih imajo nameščenci ministrstva prosvete v Bolgariji. Najbolj veličastna je zgradba Učiteljske zavarovalnice, ki jo tu vidimo, in stoji na eni najbolj prometnih ulic Sofije. Poleg tega imajo še dva doma. V enem so stanovanja za učiteljsvo, ki se muži v Sofiji, a v drugem so poslovni prostori Prosvetnega sveta, v katerem so velanjeni vsi nameščenci ministrstva prosvete. Ob Crnem morju, v neposredni bližini Varne, svetovnega letovišča, stoji krasen obmorski dom, v katerem najdemo prostori oni učitelji, ki so potrebni oddiha ob morju. Poleg tega je zgradilo ministrstvo prosvete še tri okrevališča, Dolnja Banja v Stari planini, Lđani v Rodopih in Panadpirište v Srednji

Učiteljska zavarovalnica v Sofiji.

gori, v katerih lahko letuje učiteljstvo in profesorji za skromno ceno.

Celibat in svobodna izbira moža

Vse mlajše učiteljice smo silno prizadete z nepravilno uvedbo delnega celibata. S to odredbo je bila učiteljica ponovno ponižana. Poročena žena učiteljica se bori za enako plačilo ob enakem delu. Mlajše učiteljice čakamo že po več let na prevedbo v IX. skupino. Toda še bolj kot to, nas pa boli, da se nam omejuje svobodna izbira moža. Prve smo bile, ki smo delale 5 letnikov, čakale od 2 do 6 let na službo, in dočakale smo celibat. Zakaj nam niso prej povedali, kaj nas čaka. Mladenci, ki se odloči za duhovniški stan točno ve, da ga v tem poklicu čaka celibat, me pa tega nismo vedele, zato za nas ne bi smel veljati. Ni dvoma, da so za uvedbo celibata obstojali tudi stvarni razlogi. Toda zmotno je reševati celotni problem uradništva s tako enostranskim ukrepom, ki v svojem bistvu niti ne doseže mišljenega smotra. Pred alternativno ali možna neučitelja ali pa službo, se ne more mlada učiteljica odločiti, zakaj službo ne more pustiti, ker se je za njo mnoga leta pripravila in ker ji je lastno

delo pogoj za preživljanje ob možu, ki ima danes za družino preskromno dohodke. Vzemimo n. pr. mlajšega državnega ali privatnega uslužbenca, ki ima mesečne plače 900—1200 din. Če se je ta v svojem študiju zadolžil in bi si rad v svojem 30. letu osnoval dom, mu je s takimi dohodki brez ženinne pomoči absolutno nemogoče. In na tem trpi danes vsa naša mladina. Vse ostale državne in privatne uradnice se lahko poročijo, ostanejo še nadalje v službi in pomagajo s svojimi dohodki izboljšati položaj družine. Le delnemu številu učiteljic je ta krivična in protinaravna odredba vzela pravico, da si svobodno izbirajo moža, ki ni učitelj in jih postavila pred tri možnosti:

1. poročiti učitelja in obdržati službo,
2. poročiti neučitelja in s tem zapustiti službo,
3. ostati samska in obdržati službo.

Kar se tiče tretje možnosti se vprašamo, ali ne bo imela država sama največ škoda? Sosednje države podpirajo mladino, ki si želi

Blaž Marela:

Jože Komar štrajka

Po vsestranskem premisleku se je Jože Komar odločil, da stopi v štrajk. Bilo je v prvih septembrskih dneh, ko dela vse načrte za novo življenje. Po dolgem preštevanju in seštevanju je zlezel še globlje v zadregu, popraskal se je za ušesi, a mu ni prišlo nič pravega na misel. Okoli njega je kričalo pet otrok, drug drugemu do ušesa, za njimi je stala žalostna žena, da, končno ni bilo nič čudnega, da se je odločil za štrajk. Pregledal je še enkrat časnike in revije, pobožal jih po pisanih straneh, nato je pa stisnil zobe in mrzlo napisal na platnice: Nazaj! Odpovedujem! Za nekatere je napisal še posebno dopisnico. Delo je opravljeno z neko mrzlično naglico, ko je že vse odposlal, se je oddahnil, kakor bi bil storil veliko delo. Ustavil se je pred šolo in vse še enkrat premislil. Zdaj je odrezal vsa pota v svet, prekinit vse zveze. Stiskal je zobe. Bilo mu je mučno. Toda ne gre drugače. Ko je ugledal otroke, si je pokimal, vzdihnil in stopil za delom, da bi se otreles neprijetnih misli.

Prešel je dan, prešel drugi. Zdaj pa zdaj ga je obšla prikrita nevolja, razdraženo je pogledoval okoli sebe, nad kom bi se znesel. Izza gora so silili oblačni dnevi in z njimi dolgočasje. Minil je teden dni, glava mu je začela postajati lažja, brezbrizno je strmel nekam predse. Spoznal je, da se mora lotiti česa težkega. Zagnal se je v delo na vrtu, kopal, premetaval zemljo, kot da dela to že od nekdanj. Zdelo se mu je, da mora popolnoma dojeti vso slast dela, združiti se z ljudmi okoli sebe in jim biti do skrajnosti podoben, delati kot oni, misliti kot oni, prezirati ves zunanji svet kot oni.

Tako je prešel teden dni in še nekaj več. Delo je bilo opravljeno, stal je ob šolski ograji in gledal za ptici, ki so se zbirali okoli nerednega zvonika podružnične cerkve. Mimo

je prišel star kovač, zamolklo pozdravil, se ustavljal in pljunil po tleh, nato pa dejal z zadovoljnim glasom:

»Torej bo Rus le pomagal. Mislim sem že, da ga je strah. No, ta jim bo pokazal!«

Jože Komar se je zganil, pogledal je kovača in nekako razdraženo zamrmral:

»Kaj bo Rusov strah! Saj jih je ko listja in travle!«

»Zato pa«, je kimal stariček, »poznam jaz Ruse, ti bodo prijeli o pravem času. Potem pa še kdo drugi in bo šlo ko voz po klanču.«

Jože Komar je skomignil z rameni. Kovač je stal poleg njega in mahaje z rokami razkladal, kako teče meja in kje se bodo najprej spopadli. Komar je poslušal le mimogrede in ko je stariček odšel, se je skušal otresti radovednosti. Spet kake čenče, se je tolažil, gotovo so časniki kaj raztrobili. Pa komaj je stopil po vasi, je pomolel glavo izza hleva mlad kmet in dejal z zaskrbljenim obrazom:

»Ali bo res Beneč odstopil?«

Jože Komar je zakrilil z rokami. Sprva je hotel jezno odgovoriti, da ga nič ne briga, nato se je spomnil, kako je vedno razkladal ljudem, kaj je novega, zato je skomignil z rameni in dvoumno dejal:

»Nič se še ne ve. Bomo videli, kaj bo.«

Nekoliko nerodno mu je bilo, da mora prav zdaj po tobak h Klobučarju, povedal je glavo in pospešil korak. Ko je pa v nizki krčmi zaželel tobaka, ga je vprašalo domače dekle:

»Ali so res na Češkem tudi ženske mobilizirali?«

»Beži, beži! je zagodrnjal.«

»Pa časniki pišejo!« je uporno trdilo dekle.

»Potem bo pač res.« je kratko dejal Komar in hitro odšel. No, si je mislil, to pride vse od tega, če človek začne štrajkati. Mogel bi si misliti, da se prav zaradi tega godijo velike stvari. Da, prav sedaj se vrstijo dogodki drug za drugim.

Loteval se ga je nemir. Sedel je pred šolo in začel kaditi, kadil je uro, dve, kot da bi

mu tobak razjasnil, kar je novega kar on ne more odkriti. Klobučar ima časopis, je pomislil, ali bi šel ponj in pogledal, kaj se je zgodilo zadnje dni? Povesil je glavo. Naposled se še ne mudi toliko.

Dolgo ni mogel zaspati. Sredi noči je vstal, da bi šel in dognal, kaj se je že vse zgodilo. Z razbolelo glavo je proti jutru za trenutek zatisnil oči.

Drugo jutro se je zazrlo vanj šestdeset parov preplašenih otroških oči:

»Ali bo res vojna?«

Razjezil se je in prestrašil obenem. Ugriznil se je v ustnice in dejal mirno:

»Kdo pa to pravi?«

»Ljudje... so začeblyali otroci. Da se povsod sliši in da časniki pišejo.«

»Kaj časniki!« je zamahnil Jože Komar. Vendar ni imel miru, vprašal je še enkrat, dvakrat... Potem je bil vse dopoldne silno zamišljen.

Po kosilu jih je pa prišlo k njemu nekaj iz vasi. Videl jih je iz sove, kako so zavili čez vrt. Hotel se jim je izogniti, potem se je prestrašil, če ni mogoče že kaj hujšega ko sama radovednost. Stopil jim je nasproti in kar brez pozdrava so ga vprašali:

»Kaj mislite, kako se bo to vse končalo?«

Hotel je reči, da niti ne ve, kaj se godi, da ne ve podrobnosti, ker že štirinajst dni ni bral časopisov, pa ga je premagala bahavost, odkimal je z glavo in dejal samo:

»Težki časi, težki časi...«

Hoteli so vedeti tega določnejšega, a se je spretno izogibal vsega konkretnjega, pripovedoval je o moči posameznih držav, risal po pesku meje, drugo pa je prepustil ljudem. Naposled tudi časniki ne povedo vsega in si je treba marsikaj domisliti.

Ljudje so prikimali in obljubljali, da bodo prišli zvečer znova. Tesnoba jim je legla v obraze, kakor da ždi pred njimi nekaj nerazumljivega, težkega.

Že sredi popoldneva je pal v šolo stari kovač:

»Ali imate kaj branja? Tam gori se bodo pa zares udarili, kaj mislite?«

Jože Komar je pomislil z obupom na svoj štrajk, planil je iz hiše in zdrvel čez gmajno, hitel čez hribe, čez bregove, hitel v uro hoda oddaljeno grapo k tovarišu Lončarju in butnil v njegovo sobo:

»Daj, da ne zblaznim, povej, ali je že izbruhnila vojna ali ni?«

Tovariš ga je pogledal z začudenjem, nato je mehkično odprl radio. Jože Komar je požiral vsako besedo, sopesl ko kovaški meh in drgetal.

V mraku se je vračal proti domu s kupom časopisov.

Tako je Jože Komar nehal štrajkati. Za naprej je pa sklenil, da se bo najprej nehal oblačiti, potem nehal jesti in šele nazadnje odpovedal časopise in se odrezal od sveta. Vse troje je pa vsekakor nemogoče, obleka, hrana in branje so stvari, ki zahtevajo vsaka zase posebno plačo.

Mizica, pogrni se!

Jaka je bil tak učitelj, kakor so še danes vsi drugi. Izziviljal se je v šoli in izven nje, živel je učiteljsko življenje. Miren tok njegovega življenja so motili le prvi dnevi vsakega meseca, tedaj je imel Jaka zelo težke trenutke. Takrat se je zaprl v svojo sobo, vzel iz stare skrinje drobno knjižico in po cele ure strmel v njo. Tu pa tam je vzel svinčnik, ga obliznil in nekaj zapisal na njene bele listke.

Učitelj Jaka je bil skromen človek, nikdar ni prosiljati za sebe in nikdar ni nikomur izdal svojih želja. Jaka ni hotel, da bi vedeli za njegovo skrivnostno knjižico, na katero je zapisal pred leti naslov znane pravljice Mizica, pogrni se! Saj res, kaj bi vsak stikal za njegovimi skrivnostmi.

»Mizica, pogrni se!«